

Numărul 24.

Oradea-mare 14/26 iunie 1898.

Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Andrieu baron de Șaguna.

La 16/28 l. c. se împlinesc 25 ani, de când a încetat din viață marele arhiepiscop și mitropolit Andrieu baron de Șaguna. Biserica gr. or. română, conșcie de datoria sa față de memoria nemuritorului prelat, a luat hotărârea în congresul trecut ca aceasta și să se serbeze în întreaga mitropolie într'un mod cât se poate mai demn.

De oarăce înse ziua de 16/28 iunie cade pe marți, când credincioșii sunt ocupați cu agonisirea pâinei de toate zilele: serbarea se va face cu doue zile mai înainte, adică duminică la 14/26 iunie.

În aceasta și se va ține în toate bisericile ortodoxe un parastas solemn pentru vecinica odihnă a bărbatului pe care Provedința dumnezeiască l-a pus în fruntea bisericii sale, spre a o regenera, dându-i o organizație nouă, temeinică și trainică.

Tot în ziua aceea se vor aranja la Sibiu, la Arad și la Caransebeș niște festivități școlare mai mari, iar în alte locuri după putință, cu cântări și discursuri ocazionale, la care se vor

invită toți credincioșii și frunțașii din partea locului.

Un parastas deosebit solemn se va aranja în biserica cea mare din Reșinari, lângă care e situată cripta cu osămintele fericitului arhiepiscop și mitropolit, tocmai în ziua când se împlinesc 25 de ani de la moartea lui, adică în 16/28 iunie, și la care au să asiste credincioși din toate părțile provinciei mitropolitane, dimprună cu alți frunțași cari se vor duce anume pentru privilegiul acela, căci serbarea memoriei unui bărbat mare cum a fost Șaguna, nu este numai a unei confesiuni, ci a întregii națiuni române.

ANDRIEU BARON DE ȘAGUNA.

Organ al răspândirii culturii naționale, „Familia” nu poate să lipsească de la o astfel de festivitate; venim dar cu plăcere a ne face datoria, aducând cu devoțiune prinosul omagiului nostru memoriei celui bărbat, care a făcut pentru biserica sa și prin aceasta națiunii sale — căci la noi Românii biserica este națională — atât de mult, încât numele seu va fi rostit totdeauna cu evlavie, din generațiuni în generațiuni; și drept semn al profundeii noastre sîime,

punem de asta-dată în fruntea foii noastre portretul seu.

Andrei Şaguna s'a născut la Miskolcz în Ungaria-de-sus, în 1 ianuarie 1809, din părinți macedo-români. Tată-seu, a fost comerciant, înse a murit în curând; atunci mama s'a mutat în Pesta la un frate al ei, asemenea comerciant și om cu vază, să-și poată crește mai ușor băiatul, care încă de mic dete probe de talent și de înclinare pentru învățătură. Aici a făcut cursul gimnasial cu succes strălucit; apoi s'a înscris la facultatea de drept, înse vocațiunea îl îndemnă să părăsească în curând universitatea, spre a se dedica cu tot sufletul carierei preoțești, destinat de Dumnezeu a deveni în urmă apostolul turmei sale cuvântătoare. Părăsind Pesta, s'a dus la Vêrșeț, unde s'a înscris la institutul teologic și a făcut apoi cursul de doi ani; abia a terminat, elevul escelent a fost numit profesor la acelaș institut. Tot atunci s'a consacrat ordului monachal al mănăstirii Hopova din Sirmiu și și-a schimbat numele de botez Atanasie cu numele monachal de: „Andrei“.

Talentul seu covârșitor și frumoasele sale pregătiri au atras luarea aminte a făimosului mitropolit Stratimirovici, care îl și cheamă la Carlovăț, oferindu-i postul de profesor seminarial și de secretar arhidieceșan al seu. Intențiunea omnipotentului mitropolit a fost să-l câștige pentru ierarchia sêrbească; înse n'a izbutit, căci Şaguna, cât a stat acolo, a întrebuițat tot timpul spre a studiă legăturile bisericesti române ortodoxe cu cea sêrbească, spre a le pute rupe în urmă cu atât mai ușor.

De aici fu înaintat archimandrit al mănăstirii Covila din diecesa Neoplantei. Pe timpul acela deveni vacant scaunul de episcop al Neoplantei și între candidați eră și Şaguna. Se dice, că mitropolitul de atunci, Raiacici, fiind vorba de numirea lui Şaguna în acel scaun episcopesc vacant, ar fi pronunțat vorbele: „Ba nu! Pe Şaguna vreau să-l păstrez pentru diecesa Ardealului, pentru că episcopul de acolo, Moga, e bêtân și diecesa aceea va deveni în curând vacantă“.

Ceea ce a prorocit mitropolitul Raiacici, nu peste mult s'a și realizat. Episcopul Moga din Transilvania în curând încetă din viață și archimandritul Şaguna fu numit, prin rescriptul regesc din 27 iunie 1846, administrator al diecesei vêduvite; în ziua de 2 septembrie 1846 dênsul primi guvernarea și o conduse cu atâta înțelepciune, că sinodul ținut în anul următor la 2 decembrie 1847 l-a ales episcop, alegerea fu sancționată și nu peste mult se sfinți întru episcop.

Şaguna avea acum nu numai să ridice biserica ingenunchiată de injuriile seculare, desolată chiar în elementele sale interne: dar totodată trebuia să ia parte la mișcările politico-naționale, cari își prevestiau ivirea încă de atunci.

El pricepă numai decât înalta sa chiemare. De aceea îl găsim pretutindene unde interesele naționale pretindeau să fie de față. Îl vedem, în colegialitate cu episcopul Lemeny, chiebat la presidiul adunării naționale din Blaș în 3/15 maiu 1848; îl vedem președinte al comitetului național și conducător al deputațiunii naționale la Insbruck. Întorcându-se de acolo, convocă și conduse al doile congres național la 28 decembrie 1848. În anii 1849 și 1850 îl găsim iarăș în fruntea deputațiunii naționale pe la Praga, Olmütz și Viena, înaintând petițiuni la domnitorul și memorande la miniștri pentru drepturile naționale. (Veți petițiunile în „Romanen der oest. Monarchie“.) În acelaș timp stăru

și pentru restaurarea mitropoliei române ortodoxe, prezentând la locuri înalte memorii și în privința asta. (Veți, „Promemoria, Wien 1849“, precum și „Aadaus la promemoria“, Sibiu, de Andrei Şaguna.) Primul seu pas important întru reorganizarea bisericeii a fost convocarea unui sinod în 1850, cel dintău, după adormire de 150 de ani, compus din bisericiani și mirenii, punând astfel temeieri canonice pentru marea sa lucrare ce avea să îndeplinească mai târziu. (Veți actele sinodului din 1850 și 1851. Sibiu. 1860.)

Cu inaugurarea sistemii absolutistice în 1851, oprindu-se toate mișcările naționale, Şaguna se retrase în citadela terenului bisericesc, de unde țece ani întregi portă o luptă înverșunată în contra a tot-puterenicului ministru Thun, care nu voia să resolve chestiunea mitropoliei gr. or. române, ci — cu ignorarea sinodului din 1850 — stăruia să octroeze un statut de organizare al bisericeii gr. or., prin care guvernul avea să ia conducerea bisericeii și a școalelor, introducând în acestea cărțile școlare ministeriale etc. Spre întimpinarea acestor atacuri îndreptate în contra autonomiei bisericesti, Şaguna se puse pe terenul principiului confesional; se opuse la toate ordonanțele lui Thun, remonstră în mai multe rânduri la împăratul, trimise cu propriile sale spese tineri pe la universitățile germane spre a se pregăti de profesori, înființă institutul pedagogic-teologic, întemeiă o tipografie, fondă diarul „Telegraful Român“, tipări toate cărțile bisericesti și școlare. Peste 3000 de coale numai de corecture tipografice, afară de propriile manuscripte, au trecut prin mâinile lui neobosite, cari toate se află legate și depuse spre vecinica amintire în biblioteca sa bogată și prețioasă.

În sfêrșit, la 1860, Thun cădă. Şaguna fu chiebat în senatul imperial întregit, unde s'a și dus, oferindu-i-se ocaziune nouă d'a lucra pentru biserică și națiunea sa. Rentorcându-se, convocă al doile sinod micșt și resuscită chestiunea mitropoliei gr. or. române. În 1861 escelă în conferența regnicolară din Alba-Iulia. La 1862, împărțindu-și rolurile cu mitropolitul Șuluțiu, el acasă prin conferențele naționale, iar celalalt în Viena prin deputațiuni, puseră de nou în discuțiune cauza națională; conduseră congresul național din 1863 și deputațiunea de 12 la Viena.

Urmă dieta din Sibiu, apoi cea din Cluș, după care dênsul obosit și frânt de bêtânețe, dar poate și amăgit și desgustat, s'a retras de pe câmpul politic, întrebuițându-și toate puterile pentru încoronarea măreței sale opere: reorganizarea bisericeii gr. or. române.

Acı, după ținerea celui de al treile sinod micșt la 1863 și după pertractările avute cu congresul sêrbesc, reuși să se facă despărțirea ierarchiei române de cea sêrbă, să se înființeze mitropolia română gr. or., ridicându-se diecesa ardeleană la rangul de arhidieceșă și făcându-se din nou diecesa Caransebeșului. Cap al noiei mitropolii, archiepiscop și mitropolit al Românilor gr. or. — fireșce — nu putea să fie altul decât el, pe care Maj. Sa monarcul l-a și numit în anul 1864, un an de bucurie obștească pentru toți Români.

Opera lui monumentală a fost încoronată prin reușita sa stăruință d'a inarticulă noua mitropolie în legile țerii la 1868 și prin crearea Statutului Organic, care organizează din temei biserica gr. or. română.

Până a eși la aceste memorabile rezultate, el se ocupă mult și pe terenul literar istoric-canonice. A scris și editat, între altele multe: Istoria bisericescă,

Dreptul canonic, în limba română și germană, opere de valoare, care vor fi totdeauna consultate de toți cei ce se ocupă de scrieri privitoare la biserica gr. or.

Ar fi o mare lacună în aceste schițe, dacă n'am accentuă aici, că sub auspiciile lui s'a înființat și Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român, care l-a și ales președinte, în care calitate a condus memorabila adunare generală din Brașov la 1861 și a funcționat apoi ca atare mulți ani de înflorie ai Asociațiunii.

Pe lângă o viață plină de activitate și împreunată cu spese mari, el regulă și economia bisericească, puse în ordine micile fonduri ce le avea biserica și le mări parte din averea proprie, parte prin colecte, creă fonduri noue și exoperă de la stat un ajutor anual de 54.000 fl. pentru archidieceasă și 26.000 fl. pentru diecese. Afară de institutul pedagogic-teologic, pentru care dăruie o casă proprie în preț de 50.000 fl., se mai înființară sub auspiciile lui și două gimnasii confesionale, mai multe școli principale și peste tot instrucțiunea poporală luă un avânt înalt.

Meritele lui au fost în mai multe rânduri apreciate de Maj. Sa, carele i-a oferit marele ordin leopoldin, ordinul de cavaler al coroanei de fer cl. I, titlul de consilier intim și rangul de baron.

La 1871, împlinindu-se 25 de ani ai archiepiscopului sale, credincioșii și stimătorii au arangiat în amintirea acestei aniversare un jubileu în Sibiu, la care a asistat lume multă; ilustrul jubilent înse, ca un adevărat om mare, a petrecut zilele acele retras în singurătate, în post și rugăciuni, — iar felicitările le-a primit episcopul Popasu.

Încă de atunci își simțea slăbind puterile, cu toate acestea zelul de muncă nu-l lăsa să contenească. Încetul cu încetul înse bătrânețele îl învinsă. A început a suferi de nădușeală în pept și de insomnie. Mai bine de doi ani îl secă boala aceasta, care în cele din urmă, la 16/28 iunie 1873, i stinse firul vieții. În mormântarea s'a făcut la 20 iunie (2 iulie); conform dispoziției sale testamentare, rămășițele-i pământești s'au transportat la Reșinari, unde s'au depus în biserica cea mare și în ziua următoare, după celebrarea liturghiei și a serviciului în mormântării, s'au așezat spre odihnă vecnică în cripta de lângă biserică.

Testamentul seu făcut în 1 august 1871, adică tocmai în ajunul jubileului seu de 25 ani, deschis după moartea lui, îl mai învia în stima obștei, căci nu numai ș-a asigurat viața cu o sută de mii de florini în folosul bisericii sale, dar totodată lăsa acesteia toată averea sa.

Amintirea lui are să fie vecinică.

C u g e ț ă r i.

În cuvântul „Dumnezeu“ se cuprinde neapărat cuvântul „datorie“; și obiceiul de a ne ruga da naștere și consfințește obiceiul de a ne supune și a face bine ce facem.

*

Dorești un lucru? Îl vei obține mai ușor printr'un zimbet decât cu sabia.

*

Grigile hranei poate nu cauzează atâtea nenorociri, ca năzuirea de a gustă plăceri peste măsură.

F e r i c i r e a.

*O vorbă-i fericirea,
Ea nu 'nseamnă nimic;
În van în toată firea
O cată mare mic.*

*Cuvânt rostit să 'ncante
Pe bietul muritor
Și vecinic să frământă
Gândirea tuturor!...*

Smara.

Din tainele culiselor.

(Fine.)

Scopul teatrelor e deci să producă chiar aceasta „ilusie dramatică“ în public și în curând vom avea teatre, cari vor afișa: „Consumarea usturoiului și a cepii înainte de producțiune e interzisă“.

E lucru firesc că un om matur și un orășan va fi mai greu de transpus în astă ilusiune decât un copil sau un țeran, cari pot fi ridicăți în cea mai deservită ilusiune dramatică și de un teatru de marionete. Tot atât de firesc este și aceea, că ceea ce eră cu puțință acum 300 de ani, nu mai e acum și ați nu știu de cine va mai fi în stare vedând o scenă shakespeareiană, să mai creadă că acele covoare reprezintă o pădure, numai pentru că regisorul vrea astfel și pentru că actorii punându-se pe jos laudă răcoarea umbrei de stejar.

Ați numai miră ne putem, când cetind statistice contimpurane, vedem că frecvența teatrelor din Londra n'a fost nici când așa de mare ca pe acel timp, cu toate că atunci eră aproape o rușine a cercetă teatrele și damele din înalta societate mergeau mascate, ca să nu se „compromită“. Ați sunt teatre în Paris, în lojele cărora picură, cât ține reprezentația, parfum, pentru ca să ațite nervii lociți ai parisienilor, iar pe atunci publicul din parterre trebuia să stea câte 5 oare în picioare, neasistând scaune.

Dar greșesc cei cari deducând din faptul acesta și din aceea, că pe timpul lui Iacob al Engliterei, introducându-se culisele ce se puteau schimba, a decădut arta dramatică, spun că perfecționarea întocmirilor teatrale e numai o modă și ca atare stricăcioasă. E drept că arta dramatică a decădut după moartea lui Shakespeare, nu înse pentru că s'au introdus culisele, ci pentru că cel mai mare geniu dramatic murise; e drept și aceea, că succesul multora dintre piesele mo-

derne are să fie mulțumit decorațiunilor și că Madame-sans-gêne n'ar fi fost dată de câteva sute de ori, dacă acea doamnă nu s'ar fi genat atât de puțin în alegerea costumurilor; dar tot atât de drept e, că îndată ce voi vedea că sabia vre-unui cavaler se rupe pe scenă fiind de mucava sau că Vilhelm Tell își pierde barba jucând, me pot duce acasă, căci în tot tragicul piesei nu voi vedea decât comicul acelor nefaste întâmplări.

Perfecționarea decorurilor și a inscenării a fost o necesitate absolută, pentru ca omul perfecționat să poată fi transpus în iluziunea dramatică.

Stilul inscenării moderne este stilul realist, care domină în arta și în viața modernă.

Stilul realist nu e ceva nou, ci pe el îl aflăm ca stil predominant la toate începuturile artei dramatice. „La toate începuturile“ am spus, pentru că e lucru constatat, că drama nu își are începutul într'un punct, de la care să se fi continuat neîntrerupt până azi. Cu migrațiunea popoarelor s'a stins ori ce urmă de dramă clasică-antică. De sine, și ca și drama elină, din cultul religios, s'a născut în evul mediu o artă dramatică independentă, care a culminat apoi în *jocurile pascale*, în *misterii* etc.

Și chiar pentru că „la toate începuturile“ unei arte dramatice a predominat stilul realist, nu voi fi silit să-mi aleg pilde pentru demonstrarea acestor cuvinte din clasicitatea antică, ci pot să le aleg din timpuri mai recente. La așa dișele *jocuri pascale* realismul eră atât de mare, încât rolele de birtași le jucau birtași adevărați, pentru rola vre-unei păcătoase se alegea cea mai păcătoasă femeie a localității, pe care de câte-ori piesa cerea, o băteau de o schingiuiu. Șcim că uneori o singură reprezentație dură câte 2—3 săptămâni și scena eră câte o piață, pe care se zideau case de lemn. Dacă se întâmplă ca un actor să n'aibă decât în ziua a doua sau a treia rolă, el totuș trebuia să-și ocupe postul înainte de începerea jocurilor și să stea acolo, până îi venia rândul. Acești actori trebuiau să-și ia cu ei provizie pe câteva zile și nu arareori se întâmplă, că provizia fiind prea multă, îi aflau la timpul seu morți de beți.

Cred că nă este de trebuință să mai spun, că stilul realist de azi nu este ca cel de atunci. Dar pentru ca să arăt, că stilul rațional al realismului modern este cel mai potrivit, voi aduce câteva pilde, comparându-l cu stilurile de mai înainte.

În nisuița de a reprezenta viața pe scenă întocmai precum este ea și în realitate, stilul modern încungioară multe neajunsuri, în rândul prim acela al *anachronismului* în sensul strict și larg al cuvântului.

Ce este anachronism?

Când vedem încă și azi la teatre provinciale, că apar cavaleri medievali în haine de honveți ungurești, avem de a face cu neajunsul numit anachronism. Ceea ce azi se întâmplă abia pe la teatre mici, acum vre-o 50 de ani eră o boală universală a tuturor teatrelor.

Luând cuvântul acesta în înțeles mai larg, am putea numi anachronisme multe din anecdotele ce ni le istorisește bătrânul regisor L'Arronge din praca sa. Așa spre pildă, în „Egmond“, tragedia lui Göthe, vine o scenă unde Egmond îl vizitează pe Alba în palatele sale, acesta îl invită să șadă, iar Egmond nu primește. Care eră scenăria acestei scene mai de mult: Niște culise, cari reprezentau păreții unui palat și un scaun pe care ședea Alba. Mai mult nimic. Nici măcar al

doilea scaun, pentru că regisorul șcidea, că Egmond nu va primi invitarea lui Alba de a ședea.

Astăzi, din potrivă, se mobilează palatul perfect și scena e plină cu fel de fel de acareturi, cari n'au absolut altă rolă, decât ca să redea o sală de palat întocmai precum erau acelea pe timpul lui Alba.

E natural, că nici azi mașinăria teatrelor nu e atât de perfectă pentru ca să se poată redă absolut totul așa s. p. marea, munții etc. pe scenă.

Aici se întrebuițară înșelăciunea optică. Mai bine cred că va esplică ce înseamnă „inșelăciune optică“, următoarea anecdotă, pe care o istorisește genialul regisor dr. Heine:

„Aveam o prietină actriță de vre-o 40 de ani — spuindu-i vârsta trebuie să retac numele, — care într'o sară avea să joace rolul unei femei de 45 de ani. De oare-ce vârstele se potriviau, ea creșu că nu mai are nevoie de mască și apărū nesulemenită pe scenă. După teatru o întimpină un cunoscut cu vorbele: „Dar, pentru Dșeu, ce mască ai avut astă sară! Par că erai o babă de 70 de ani!“

Aceasta, onorată adunare, e înșelăciunea optică! Înșelăciunea optică a fost totdeauna un ajutor mare teatrelor; cu cât înse arta scenică a progresat, cu atât mai mult a fost substituită această înșelăciune prin imitarea naturei. Mai demult avea să se reprezinte spre exemplu „tabăra lui Wallenstein“. Pentru ca să fie „viață“ în tabăra cătanelor, vedeai pe soldați așezați în grupuri, unii jucând cărți, alții bënd, alții glumind cu vivandiera etc. Dacă priviai înse mai bine, vedeai că acelaș soldat jucă cărți o clipă, apoi fugiă la altă grupă și deja în momentul următor eră lângă cei ce beau și o pișcă pe vivandieră de braț. Prin această „inșelăciune optică“ tabăra părea plină de viață, dar pentru cel care a văduț vre-o tabără adevărată, actorii aceia în continuă mișcare păreau mai iute niște scăpați din casa de nebuni, decât niște cătane.

Astăzi nici măcar culisele nu se mai întrebuițază, când scena reprezintă o odaie, ci păreții sânt întregi, ocolindu-se astfel primejdia de a se observă din lojele din prosceniu pe după culise nasul vre-unui actor care așteaptă momentul de a intra. Azi înșelăciunea optică se întrebuițază numai unde e absolut de trebuință și și acolo astfel încât să nu fie primejdie să-l scoți pe ascultător din iluziunea dramatică. Așa spre pildă, când se dă actorilor sifon în loc de șampanie, avem de a face cu o înșelăciune optică cât se poate de nevino-vată, în contra căreia cel mult actorii protestează.

În opera „Lohengrin“, eroul are să apară într'un cin tras de o lebedă. Wagner prescrie înse, ca el să se apropie încet de tot, așa că între momentul când îl zărim pe Lohengrin și între clipa când a ajuns, are să se cânte mult. Ei bine, cum își ajută teatrul? Întrebuițază următoarea înșelăciune optică: În fundul scenii se vede apă. Pe această apă apare chiar în fund de tot un Lohengrin mic de tot, de mucava, care trece încet de la dreapta spre stânga. După ce a percurș latul scenei, apare ceva mai aproape un copil mascat întocmai ca Lohengrin, care percurș latul scenei ceva mai iute și numai a treia oară apare aproape de tot Lohengrin cel adevărat. Astfel ochii noștri au fost înșelați pe deplin și ni se pare că am văduț într'adevăr pe Lohengrin venind din depărtare.

Alt progres enorm al stilului modern realist este „delăturarea regulilor estetice ale declamațiunii“ și „ocolirea virtuosității“.

I N T R E F L O R I .

Eră o vreme, când actorii trebuiau să învețe după o cărticică cu paragrafi, cum trebuie să joace. Acești paragrafi ai *declamațiunii estetice* erau mai mulți pe timpul clasicismului francez și pe vremea lui Göthe, când esista principiul: „teatrul are să înfrumsețeze viața”. Că nu poate esista ceva mai stricăcios pentru dezvoltarea unui actor, decât chiar această încetușare a individualității lui, e natural. Gândiți-ve că într-o scenă tragică, transpus cu totul în rola persoanei pe care o represintă, în loc să pot să dau expresiune după plac durerii mele, trebuie să cuget tot momentul la aceea, că brațele nu e iertat să le ridic de-asupra capului, sau că nu e iertat să strig prea tare etc.

Dimpotrivă, ați actorul poate face pe scenă ce vrea, să întoarcă publicului spatelul, să mișce mâinile după plac și altele. Nu ne-ar bate îndată la ochi, când am vedea că având să șadă 6 enși la o masă, se pun toți cu fața spre public ca în cenacul lui Leonardo da Vinci? Noi așa stăm la masă?

Ați nu se mai învață la conseruator aste „regule estetice” absurde, ci numai mijloacele prin cari se pot produce efecte potrivite. Așa e modularea vocii, mimica etc., care înse nu e prescrisă actorului, ci ea îi ajută numai, putând printr-o înălțare simplă de voce să producă mai mult efect comic sau tragic, de cum o face un clown la circus prin strigăte asurđitoare, sau un nepot prin țipetele desnădăjduite la mormântul unei mătuși pe care o erezeșce.

Cât de nenatural și potrivit simțului nostru realist de ați sunt acele mișcări convenționale, ne convingem în deajuns, asistând la opere și operete, cu duetele lor șematice ținute la rampă.

Dar altă e viața de ați decât cea de pe vremea lui Göthe și altcum sunt mișcările noastre, decât ale curtenilor lui Ludovic XIV. Regulele estetice în declamare s'au născut atunci în mod natural, căci ele predominau și în viața de toate zilele ale acestor păpuși cu peruci. Ați suntem mai emancipați în purtări și de aceea nu ne scandalisăm când vedem pe escelenta actriță Helena Richers în „Cerințe morale” de Hartleben cum stă trântită într'un fotel cu țigara în gură și cu picioarele pe masă, primindu-și astfel peșitorul scandalizat.

Acum 50 de ani ar fi fost esilată o actriță dacă și-ar fi permis să stea numai picior peste picior, pentru că atunci nici o femeie nu stetea astfel. Și ar fi și fost cu neputință... gândiți-ve la crinolină.

Am spus că stilul modern mai perhoresciază și *virtuositatea*. Ce este aceasta?

Când intendantul teatrului din München, vestitul Possart trebuie să subscrie un contract și în loc să-l ușce cu ciripie, presară pe el tutun, pentru ca cu trei acte mai în urmă, când are să stea timp mai îndelungat pe scenă fără să grăiască, să scoată contractul, să rađă tutunul cu unghia și să-l tragă pe nas — cade în defectul virtuosității. Tot acest defect îl comite un renumit actor berlinez, când în scena I își înfășoară, vorbind, o fășie de hârtie în giurul degetului celui mic, pentru ca în scena din urmă să se scarpine în cap cu acest deget învălit.

Pentru ce fac ei asta? Scopul virtușilor e, ca îndată ce au apărut pe esenă, să atragă atențiunea publicului și să o țină încordată asupra lor până la sfârșit. De aceea își aleg ei totdeauna mășci bătătoare la ochi, de aceea născocesc fel de fel de tertipuri, de cari să se servească când sunt în primejdie de a fi uitați de public, de aceea îi veți auđi totdeauna vor-

bind ultimele cuvinte rar, apăsă și cu patos, ca și când ar vră să spună prin aceea: „Acum rola mea se gată, e timpul să aplaudați!”

Mulți actori s'au făcut renumiți astfel și mai cu seamă aflăm ăst păcat la faimoșii „oaspeți”, cari dau câte un ciclu de reprezentații prin provincie. Ei sunt înse și cei mai periculoși dușmani ai reușitei unei piese, căci consumându-se toată atențiunea publicului asupra lor, nu-i mai vedem pe ceialalți actori, cari de aceea sunt pe scenă, pentru ca să fie veduți. Ađi nu se mai permit astfel de apucături, de a se ridică unul pe seama celorlalți; nimeni n'are drept să spună mai mult sau să lase afară o iotă în rola sa și ultimul statist e tot atât de important pentru reușita unei reprezentații, ca și prim-eroul! Cel care a pășit pe scenă, trebuie să aibă numai o singură țintă, aceea de a conlucrá la reușita întregului, de aceea el trebuie să fie cu trup și suflet la locul lui și este nedemn când cineva caută să ajungă mai aproape de public decât ceialalți, fie pentru ca să fie vedut mai bine și admirat de toți, fie numai de o persoană, virtuositatea și „salutul cunoscuților” sunt abuzuri cari trebuiesc delăturate.

Cam acestea sunt în liniamente generale factorii principali ai stilului modern de inscenare.

În timpul mai recent s'au înființat câteva teatre, cari sunt în pretențiunile lor și mai radicale, apropiându-se de cerințele lui Strindberg, din cari am citat o parte. Aceste teatre-model, cum e s. p. „Deutsches Theater” din Berlin și teatrul „societății literare” din Lipsca, se caracterizează prin aceea că s'au specializat în a reprezenta numai piese moderne. Pentru ca să se poată redă toate scenele șoptite și pentru ca jocul mimiceii să fie liber de suliman, teatrele acestea sunt înainte de toate mici, așa că și cel de pe locul din urmă se poate vedea și auđi tot. Între actorii acestor teatre nu esistă specialități. Cel care joacă ađi pe intrigantul, mâne joacă pe prim-eroul, poimâne pe bētrānul, peste o șeptemână pe bonvivantul etc. Probele reale ne arată că acest metod e cel mai corect. Astfel actorul e necesitat să se aprofundeze în studiu mai mult, el devine multilateral și nu va căde nici când în defectul, de aș jucă rolurile mechanic, cu gesturile și mișcările șematice ale intrigantului, prim-eroului etc.

Numai una le lipseșce încă acestor teatre-modele: publicul.

De aceea succesul unei reprezentațiuni nu e încă fixat dinainte, chiar în cazul, când drama e admirabilă și minunat inscenată între niște actori de primul rang. Ea e espusă judecării unui public cu puțină judecată, care aplaudează când claqueurii plățiți anume bat în palme și flueră când aceștia sunt tocmiți să înceapă să fluere.

Și apoi criticii teatrali. Mai fiecare dintre ei are simpatiile și antipatiile sale binemotivate față de unii actori și mai ales de actrițe. Majoritatea lor uresc și pe director, căci e știut că recenziții teatrali în cea mai mare parte sunt sau niște actori scăpătați, căroro directorul le-a refuzat vre-un post, sau dramatici, căroro li s'au refuzat manuscriptele. Cum și-ar pute răsbună mai amar pe acești directori, decât dacă li vor critică cu fiecare ocaziune? E știut, că fiecare familie prin orașe mari are abonat un astfel de jurnal local, la care ține grozav și spusele căruia îi sunt dogme.

Abuzurile cele mai mari le fac înse criticii teatrali din provincie. Acești monstri sunt de obște niște oameni cari au studiat în vre-un oraș mare. Ei judecă

prestațiunile teatrelor mici cu ochii cu cari e dat să judece reprezentațiile din teatrele mari ce le-a vădut și renomează cu acestea pe seama biete direcțiuni. El pretinde ca să se represinte cele mai grele drame și apoi injură pe bieții actori, cari cu toată străduința nu pot jucă decât numai relativ bine, căci nu au la dispoziție mijloacele unui teatru mare.

Și acuma, onorată adunare, să-mi fie iertat să pun iar la loc culisele, pe cari le dădusem la o parte, pentru că vęd că am ajuns să ve vorbesc și de reprezentație, pe când scopul meu a fost să vęd arăt numai copilăria unei drame până la prima reprezentație.

Mi-am ales o temă cât se poate de ingrată. Am fost ca birtașul care ține pe oaspeți un cias întreg de vorbă, spunându-le cum se cultivă vinul și apoi când le-a făcut gust mai mare, se coboară de la tarabă fără să le pună vin pe masă.

Ceea ce n'am făcut eu Inse, sperăm că o va face cât de curënd Societatea care ne-a chemat la această a ei adunare generală. Să-i ajute Dumnezeu și noue ca să putem avé cât de curënd un teatru românesc dincoace de Carpați!

SEXTILIU PUȘCARIU.

S a r a.

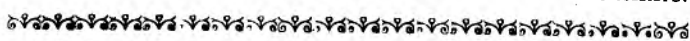
*Din visuri, cânturi, am xidit
Un pod la tine 'n depărtare,
Pe care-al dorurilor tren
Trecea în nopțile-mi amare.*

*Tot mai departe te-ai perdut
Și 'n drumurile de-amintire,
Rēmas-au stēlpi de telegraf
Cu a durerii negre fire.*

*Și noaptea trec de-alungul lor
În stoluri de gândiri perdute,
Un cărăuș rătăcitor,
Pribeag, în lumi necunoscute.*

*Și firele încep atunci
Un cânt tânguitor de sară,
Eu obosit ajung târziu
Spre-a somnului tăcută gară.*

TRAIAN MIHAIU.

Dama: Închipește-ți, dle, fiica mea a cântat ați doue ciasuri în continuu.

Domnul: Închipește-ți, că și eu am ascultat-o tot doue ciasuri.

Dna A: — Veți cum se mai fudulește stăpâna casei?

Dna B: — Da, se poartă așa ca și cum ar fi scăpat ea singură Capitolul.

Andrei Mureșianu.

(Urmare.)

Qu sugrumarea luptei de libertate urmată în 1849, se sugrumă și speranțele poporului român și ale poetului. De aici și poezia sa dintre anii 1850—1860 încă are un colorit, ce tradează pas de pas derimarea poetului și înmormântarea iluziunilor sale. Poesiile sale din acest timp toate vor respiră renunțarea amară la prospectele oferite de anul 1848. Nemulțumirea va fi trăsătura caracteristică a producțiunilor sale poetice, o desamăgire fatală, care schimbă cu totul timbrul original al lui Andrei Mureșianu, care devine acum un simplu poet ocaasional. Vedem în el pe omul desilusionat, desperat, meditând și filosofând. Acum nu mai are poetul nostru nici tăria, inspirațiunea, dar nici curagiul de a scrie cum a scris mai înainte de 1848 sau chiar în 1848, 1849 și 1850. Lira devine timidă și lingușitoare. Ca atare își va aduce „Devotamentul Înălțimei Sale principelui Carol de Schwarzenberg” la intrarea acestuia ca guvernator în Sibiiu la 1851; își va aduce „Omagiul de fideli'ate Majestății Sale Francisc Iosif I”, cu ocasiunea venirii acestuia în Ardeal la 1852; tot acestuia îi va închină „Un vot sincer” cu ocasiunea festivității nupțiare în 24 aprilie 1854 și va traduce și imnul „Gott erhalte”. Dar în toate acestea vom simți că lira lui e forțată și accentele ei sânt dictate din poziția oficiului seu, din datorie.

Apoi se 'ntoarce lira sa ocaasională la neamul seu și va cântă „Deschiderea tipografiei românești diecesane din Sibiiu” la 1850; va deplânge pe Lucian și pe Ioan Mocioni de Foen, reposat cel dintēiu în 11/23 iar celalalt în 13/25 maiu 1854; va serbători cele „Trei monumente de la Buzeu, Focșani și Iași, va mai vērșă lacrimi „La mormēntul protosincelului Grigoriu Pantasi” la 1854 și „La al lui Doxachi Hurmuzachi” reposat la 30 martie 1857. Va mai află accente pe coardele lirei sale „România la 1854” odată și încă odată și „Moldova la anul 1855”. Acestea, apoi „Anul nou 1854” și „Anul nou 1855”, precum „O fetiță la aniversarea mamei sale”, doue „Epitafe”, „Un logograf” șese-șapte versuri și imități de fabule și istorioare, ca și „Morarul și fiul seu” din 1852, „Vânătorul de Alpi” din 1853, „Lacrimile” din 1854, „Lupul în doaga de moarte” din 1855, „Naluca” din 1856, „Vēduva din China” din 1856 și „Ducesa Paluchin” din 1857, — iată în mare poezia lui Mureșianu de la 1850 incoace. Tot atâte doveți, că lira sa a scăpat pe poverniș în jos. Aceste sânt cele mai slabe producțiuni poetice ale lui Mureșianu.

Poetul mai mult nu se poate însufleți; mai mult nu aprinde, nu învăpăiază în poesiile lui, cari, ca să me versesc de cuvintele lui Aron Densușan, de și ating adese-ori evenimentele mai însemnate din viața Românilor, ele totuș nu mai au nici energia, nici căldura de mai înainte, ci se pierd în reflexiuni, care din an în an devin tot mai dese, iar poesiile tot mai rari, încât pe la 1857, putem dice, că poetul adormi cu totul și nici marile evenimente de la 1859, sguduirea Italiei și unirea principatelor române sub un domn, după care inima lui a bătut atâta, nu mai furē în stare să-l deștepte. Spionagiul neîntrerupt, la care fusese supus, interdicțiunea superiorilor de a mai publică ceva . . .

lovituri și indușmăniri chiar de cătră ai sei, înfrânse sufletul simțitor al poetului".¹

Totuș mai aflăm momente înălțătoare în sufletul poetului. „O dimineață pe muntele Surul“ mai revoacă în inima poetului concordia și gloria strămoșească :

•Lucit-a odată a voastră virtute,
Români de sub poala acestor Carpați,
În focuri mărețe din timpuri trecute,
Când strinși în unire, ca lei ve luptați.

Un spirit energic domniá 'n mic și mare,
La sunet de buciom cu toți alergá
În câmpul lovirei, spre-a patriei scăpare,
De oarde păgâne, ce 'ntr'ensă pradá.

Ca frați de un sânge trăiá între sine
Românii de-atuncia, boier și țéran ;
Căci ura ce naște întrige străine
N'ajunse să roadă la peptul român.

Fiecare strofă e plină de energie, de însuflețire ; privirea în dreapta, îl duce în Muntenia ; privirea în stânga, îl duce în Moldova ; mintea îl duce la Mihai Viteazul și la bravii strămoși, cari trăiau în unire și concordie și puteau arată fapte mari și mărețe, nu ca și cei de azi, cari și-au pierdut libertatea și credința.

Dar „Mintea“ și „Locul fericirii“ sânt încă și mai frumoase. Ambele ne arată poetul îmbrăncit ; dar chiar și în îmbrăncirea sa încă mândru și puternic. Nu este în „Mintea“ nimic superfluu, nici ce să nu ne placă și să nu ne stoarcă admirațiunea. O apoteosă mai frumoasă și mai sublimă nici în gând nu poate există. Nu afli în ea o singură strofă, care să nu fie un adevărat mărgăritar plin de idei atât de adânci și de frumoase, toate demne de minte, de aceasta schin-teie divină a coroanei creațiunilor :

•Te măresc fință fără de-'nceput,
Pentru tot ce vede ochiul meu sub soare,
Pentru tot ce dreapta-ți sântă a făcut,
De la om și fiară, până la-acea floare,
Care vegetează numai un minut.

Ce me face înse ca să te ador,
Este mintea, Doamne, care-mi strălucește
Ca și un luceafăr în al nopții nor.
Și 'n vuietul lumii blând me însoțește
De când vęd lumina și până când mor.

Ea-mi conduce pașii să me pot feri
De leu și de tigrú, care varsă sânge,
De foc și de apă, ce m'ar nimici ; —
Ea me luminează, ca să știu resfrânge
Cursele dușmane ori unde vor fi.

Ea departă ceața de la ochiul meu,
Ca să nu amestec credința deșeartă
Cu credința dreaptă într'un Dumnezeu,
Care o propuse simplu fără ceartă,
Ca la frați din fire însuși fiul seu.

„Locul fericirii“ își are frumsețile în care ca un fir roșu se trag peste ea. Conținutul ei este următo-

rul : Un învățat mare vrea să afle fericirea ; o caută în tronuri regești, la bogați, la săraci, în mănăstiri, la păstori în bordeie și în palate, dar nicăiri nu o află. În fine apoi :

•Rătăcind odată pe căi neumbrate,
Prin o silbă deasă dă d'un port stricat,
Merge mai aproape, vede că-s ruine
D'un castel măiestru din timpul trecut.
Ce deșertăciune, cugetă în sine !
Câte mâni de lucru pentr'un lux părut !

Când erá să iasă din acea clădire,
Vede scris cu aur pe un vechiu mormânt :
•Aici locuește dulcea fericire,
•Pentru ori ce suflet viu, de pe pământ !

--- --- --- --- --- --- --- --- --- ---
--- --- --- --- --- --- --- --- --- ---
--- --- --- --- --- --- --- --- --- ---
--- --- --- --- --- --- --- --- --- ---
Când se pleacă înse să cunoască bine
Locul fericirii și al ei palat,
Vede sarcofage tot cu oase pline ; —
Cade și se 'nchină, căci s'a luminat.

(Va urmă.)

IOAN RAȚIU

Jocuri copilărești.

Culese la Ineu în Bihor.

1.

Unuman-luduman
Și-un puiț de porumban,
Porumbița-bița,
Arecu-stearcu,
Popa de Bistarcu,
Sui în măr, sui în pěr,
Sui în prunii lui Gligan,
Gliganii Vasălii,
Siminii-Vêșcă 'n câmp.

2.

Unică cicipică
Cicipană păurană,
Elni melni — coarba,
Pinton sclept.

3.

Pițigaia gaia,
Popa de Balaia,
P'un picior de oaie,
Unde-șede-cioara,
Acolo-mi pune moara.

4.

Vioaro vioaro,
Mie mi se 'mpare,
Că-i mai mult la voi,
Decât-i la noi.
— Mare-i tina la căput?
Mare — numai calu fie tare.

¹ „Cercetări literare“ vol. I, pag. 136.

SALON.

ADUNAREA DE LA HAȚEG.

Raportul comitetului

societății pentru crearea unui fond de teatru național român către adunarea generală ținută în 24 maiu (5 iunie) și 25 maiu (6 iunie) 1898 în orașul Hațeg.

Onorată adunare generală,

La măreața adunare generală a societății noastre din anul trecut, unde bravii Români din Orăștie și-au dovedit cu atâta căldură și demnitate sentimentele lor inspirate de nețermurită iubire pentru cultura noastră națională, comitetul dvoastră dimpreună cu întreaga adunare cu nespusă bucurie a primit invitarea fraților noștri Români din Hațeg, ca adunarea generală din estan a societății pentru crearea unui fond de teatru național român, să o ținem în acest românesc opid al Hațegului. Cu nespusă bucurie am primit această invitare, căci tradiția strămoșească a acestor românce dealuri și văi ne asigură de mai înainte, că aici glasul nostru nu va răsună în pustie, ne asigură mai de înainte, că de aici societatea noastră va eși întărită cu noue puteri și steagul culturii naționale românești după această adunare ve falfăi tot mai măndru înălțat de adierea însuflețirii sorbite din amintirea glorioșului trecut. Cu bucurie și cu încredere ne apropiăm deci astăzi de dvoastre și cerându-ve iertare pentru puținătatea isprăvilor noastre, ve rugăm să dați binevoitoare ascultare acestui raport.

Onorată adunare generală,

Ca întotdeauna, astfel și în anul expirat, principala preocupățiune a comitetului dvoastre a fost, să satisfacă pe deplin acelor îndatoriri, pe cari le impun comitetului chiar statutele societății. În legătură cu aceasta, comitetul s'a nisuit să îndeplinească toate acele hotăriri, cari în vederea înaintării societății noastre i s'au recomandat în atențiune din partea ultimei adunări generale.

Pentru de a îndeplini toate acestea, comitetul dvoastre, în decursul anului expirat, a ținut 7 ședințe.

Îndatorat prin §. 4 al statutelor noastre, cu deosebire de a elocă banii încasați la un loc sigur pentru fructificare și de a purtă registre despre ținerea în evidență a membrilor și a altor contribuitori, comitetul dvoastre a îndeplinit întocmai acestea îndatoriri. Banii societății noastre sunt elocați la locuri sigure cu o fructificare cât se poate de rentabilă. Despre această elocare a averii noastre, cât și în genere despre starea financiară a societății, vi se așterne un raport special din partea casarului nostru. Un singur lucru trebuie să-l relevăm la acest loc, în cestiunea averii societății. La adunarea generală de la Orăștie adecă, de și nu în ședință publică, dar în sfătuirile comisunilor, s'a îndatorat comitetul dvoastre, ca să studieze întrebarea, dacă nu cumva banii societății, cari astăzi în cea mai mare parte sunt elocați în hârtii de valoare d'ale statului Român, s'ar puté elocă pe la băncile noastre ro-

mâneși din patrie cel puțin cu aceeaș rentabilitate, ca și în chipul de până acum? Ne simțim datori deci cu această ocașiune a da seamă onoratului public românesc și despre această cestiune, ne simțim datori cu deosebire față de marea bunăvoință a Românilor orăștieni pentru societatea noastră. Comitetul dvoastre s'a ocupat serios de această afacere și eră aproape chiar de realizarea ei; când în urma unei constelațiuni favorabile financiare în România, hârtiile de valoare, în cari sunt elocați banii societății, au început să presinte o creștere continuă a prețului și astfel la sfatul casarului nostru, care cum se șcie, este un bărbat priceput în ale afacerilor financiare, comitetul deocamdată a abstat de la planul seu mai sus amintit și a hotărît să aștepte ajungerea unui maxim în valoarea hârtiilor, ca în chipul acesta, prin vândarea lor, să poată realisa un câștig cât mai mare în favorul societății noastre. Credem, că astfel am lucrat spre mulțumirea tuturor, cărora le zace la inimă prosperarea materială cât mai îmbucurătoare a societății noastre.

Încât privește ținerea în evidență a membrilor societății, societatea astăzi dispune de cărți de aur, în care se introduc cu cea mai mare punctualitate toți membrii fondatori, cei pe viață și cei ordinari ai societății noastre, dupăcum ori și cine se poate convinge din cărțile puse și cu această ocașiune la dispoșiunea onoratei adunări a dvoastre.

În raportul nostru către adunarea generală de la Orăștie am șis în privința aceasta, că la „membrii fondatori introduși în registrul respectiv, comitetul are de gând să adauge la numele lor și o scurtă biografie, răsplată binemeritată pentru dênșii și material pentru istoria viitoare a culturii neamului nostru.“ Comitetul în ședința I a sa din anul acum expirat sub p. 4 a însărcinat pe secretarul societății să ceară datele biografice necesare de la membrii fondatori ori, dacă nu sunt în viață, să procure pe altă cale aceste informațiuni. Secretarul a procedat întocmai și societatea astăzi dispune de materialul recerut pentru biografia a 16 membri fondatori. Datorința comitetului următor va fi pe deoparte să întocmească biografiile acestora, pe de altă parte să continue a procură datele necesare și pentru biografiile celorlalți membri fondatori ai societății noastre. Datele biografice câștigate până aci, asemenea sunt alăturate la acest raport al nostru.

Statutele societății noastre în § 12 îndatorează comitetul, ca „unde va află necesar, să formeze din membrii fondatori sau ordinari ai societății comitete filiale pentru promovarea scopului societății“. Cestiunea aceasta a fost adeseori recomandată din partea mai multor adunări generale. Sunt înse foarte multe greutăți în privința aceasta și astfel comitetul crede, că deocamdată nefiind executabil § 12 al statutelor, cestiunea să fie amănată pentru împregiurări mai favorabile, rămânând înse, ca viitorul comitet să țină afacerea în evidență.

În conformitate cu decisiunile respective ale adunării generale de la Blaj din anul 1879, membrilor fondatori dl Ioan Mihu, proprietar în Orăște, Institutul „Ardeleana“ în Orăștie, Teodor Papp, avocat în Baia-Criș, Ioan Mihaiu, proprietar în Orăștie, precum și membrilor ordinari pe viață dr. Aurel Munteanu avocat în Orăștie și „Societatea română de lectură“ din Orăștie, li s'au trimis diplomele prescise.

Prin pregătirea, convocarea și ținerea prezentei adunări generale, comitetul dvoastre a îndeplinit cele

cerute prin § 7 al statutelor societății, care prescrie, că în fiecare an să se țină o adunare generală.

Astfel comitetul dvoastre a satisfăcut pe deplin tuturor acelor îndatoriri, pe cari le impun comitetului chiar statutele societății.

Remâne acum să ne dăm seamă despre chipul, cum comitetul dvoastre a îndeplinit hotărârile ultimei adunări generale.

În vederea acestui obligament al seu, comitetul înainte de toate a înscris în cărțile respective pe toți membrii fondatori, pe viață și ordinari, cari s'au făcut membri ai societății în decursul anului 1897/8 atât înaintea adunării generale de la Orăștie, cât și cu ocaziunea acelei preafrumoase adunări.

În ședința II sub p. b, al. 2 adunarea generală de la Orăștie a hotărât, ca „Biblioteca teatrală să se efectueze conform proiectului comitetului și după condițiunile și modalitățile precisate în raportul comitetului“. Pe baza acestei hotărâri, vicepreședintele societății noastre dl Virgil Onițiu, în numele comitetului a încheiat învoială definitivă cu librăria-editoare Nicolae S. Ciurcu din Brașov și astfel în decursul anului expirat au și apărut deja patru broșuri din „Biblioteca teatrală edată de societatea pentru crearea unui fond de teatru român“. Aceste broșuri sânt: 1. „Soare cu ploaie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan, cu un „Prolog“ tot de președintele societății noastre, dl Iosif Vulcan, prețul broșurei 20 cr.; — 2. „Idil la țară“, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu după Inin și Flerx, prețul 20 cr.; — 3. „Biletul de tramway“, comedie într'un act, de Grig. Mărunțeanu, prețul 15 cr.; — 4. „Un om buclucaș“, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labiche, prețul 20 cr. Afară de aceasta înse comitetul dispune de un material bogat în această materie și astfel continuarea acestei biblioteci de mult dorită este pe deplin asigurată. Sântem pe deplin convinși, că Biblioteca teatrală va facilita posibilitatea de a se da reprezentațiuni teatrale printre Români și astfel va deprinde tot mai mult publicul nostru cu arta teatrală. Deșteptarea acestui interes pentru teatru de bună seamă va produce un non avânt și pentru societatea noastră. Învoiala de sub întrebare, precum și broșurile amintite ale bibliotecii teatrale, le-am alăturat la raportul de față.

Tot în ședința a II-a p. 7 al. 2. adunarea generală de la Orăștie a decis, ca „pe viitor să se editeze în fiecare an după adunarea generală un Anuar, care să conțină pe lângă rapoartele comitetului, procesele verbale ale adunării generale, cuvântul de deschidere al președintelui, eventualele disertațiuni, și alte cestiuni mai momentuoase și anuarul să se trimită gratuit tuturor membrilor fondatori, pe viață și ordinari“.

Comitetul dvoastre a satisfăcut pe deplin și acestei îndatoriri. Luând înse în desbatere mai specială executarea concludusului citat, comitetul a prins convingerea, că mai bine va răspunde intențiunilor acelor, cari au adus hotărârea de sus, dacă de astădată va da publicității tot materialul, care se referă la activitatea societății, începând cu adunarea generală de la Brașov ținută în toamna anului 1895. Astfel de astădată Anuarul de sub întrebare a eșit mai voluminos, decât ar fi dorit poate comitetul pentru cuvinte de economie. Credem înse, că am împlinit prin aceasta o dorință a tuturor membrilor societății și ne place a spera, că onorata adunare generală va aprobă procedura noas-

tră cu atât mai vârtos, că Anuarul din cestiune a putut astfel să publice și istoricul societății noastre, din condeiul celui mai competent, al președintelui nostru, dl Iosif Vulcan. Anuarul s'a trimis gratuit tuturor membrilor fondatori, pe viață și ordinari.

În legătură cu această lucrare a noastră înse comitetul a creșut, că trebuie să abstea de la executarea hotărârii adunării generale de la Brașov, care dicea, ca „pe viitor comitetul să publice în fiecare an în mici broșuri raportul despre activitatea sa, împreună cu conspectul membrilor și socoteli. Broșurile acestea vor avé a se distribui între membri înainte de adunarea generală“. Deoarece în urma hotărârii amintite de la adunarea din Orăștie aceleași lucruri ar trebui publicate încă odată după fiecare adunare generală în Anuar, am vădit că facem în interesul material al societății noastre, dacă cruțăm tipărirea lor și înainte de adunare. Sântem convinși, că motivele noastre pentru aceasta vor află aprobarea onoratei adunări generale.

Adunarea generală de la Orăștie a exprimat printr'un concludus al seu dorința, ca comitetul societății, încât ii va fi posibil, să ia în corpore parte la adunările generale ale societății. Și în privința aceasta comitetul dvoastre a făcut tot, ce a fost posibil, dar — durere — vicepreședintele societății dl Virgil Onițiu și membrul din comitet dl George Dima au fost împedecați prin cazuri de boală și dl Coriolan Brediceanu prin afaceri, de a se prezenta la această adunare generală. Tot astfel a fost împedecat de a veni aci și casarul societății, dl Valeriu Bologa.

În sfârșit cu bucurie anunțăm, că după adunarea generală de la Orăștie, dnii Petru Truția, avocat în Arad, și dl George Șerbanu, proprietar în Brașov, solvind taxa de 50 fl. s'au făcut membri ordinari pe viață ai societății noastre. Acestor dni li s'au și trimis apoi diplomele respective. În decursul anului 1898 s'au făcut membri ordinari ai societății până la această adunare generală 48 de domni, cari se află deocamdată induși în protocolul comitetului, având să fie înscrși apoi dimpreună cu membrii câștigați la această adunare generală în registrele respective.

Societatea are un singur restanțier, despre care comitetul își ia voie a face o specială propunere la comisiunea respectivă.

Astfel, onorată adunare generală, credem, că am împlinit cu rigoare și ce ni s'a impus prin hotărârile ultimei adunări generale a societății noastre.

Remâne deci pentru viitor, ca acel nou comitet, care va întruni încrederea dvoastre pentru proximalul period de trei ani să continue modesta activitate, începută de noi la Brașov. Noi ne-am făcut datoria după cea mai bună conștiință a noastră, dar cu puteri mai slabe poate, decum ar fi fost dorul nostru. Să primiți cu bunățate, ce v'am putut da cu iubire pentru cultura noastră națională și să ne iertați, dacă nu ni s'a dat a face mai mult. Mulțumindu-ve pentru încrederea de până acum, ve rugăm să binevoiți a da comitetului absolutor pentru activitatea sa până în ziua prezentei adunări generale.

Din ședința comitetului ținută în 11 maiu 1898 la Brașov.

Iosif Vulcan
președinte.

Vasile Goldiș
secretar.

*

Raportul cassarului.

Onorată adunare generală,

Averea totală a societății noastre, la ultima adunare generală, ținută în anul trecut la Orăștie în 1 și 2 iunie, a fost de v. a. fl. 108.865.29, iar astăzi face fl. 118.981.67, prin urmare în anul expirat averea societății a crescut cu fl. 10.116.38.

Două momente considerabile au contribuit la această însemnată sporire. Întăiu: rezultatul material extraordinar, obținut la adunarea din urmă prin zelul exemplar al bravei inteligențe din Orăștie; a doua: urcarea spontană a unora din efectele fondurilor noastre.

Averea societății este astăzi plasată

a, numerar într'un libel de păstrare de la filiala Albina	---	---	fl. 1.138.51
b, 158 acții Albina computate numai à fl. 250	---	---	„ 39.500.—
c, 165 000 lei Fonciare 98 $\frac{1}{2}$ /9.53	---	---	„ 77.443.16
d, 10 mise Transilvania	---	---	„ 800.—
e, 1 obligație de membru fondator	---	---	„ 100.—
cu totul așa dară	---	---	fl. 118.981.67

Membrii, cari s'au înscris la adunarea din Orăștie sunt publicați în Anuarul I al societății, iar acei, cari au solvit taxa de membru ordinar pentru anul curent, sunt următorii:

1. Dumitru Banciu, Nicolau Garoiu avocat, Zernești. 3. George Vas, Voila. 4. Nicolau Maneguș, protopop, M. Oșorheiu. 5. Dr. Vasile Fodor, Abrud. 6. Andreiu Micu, avocat, Fogăraș. 7. Ioan Baci, Hațeg. 8. Sebastian Olariu, 9. Toma Haneș, 10. Dionisie Feneș, 11. Axente Gaița, Făget. 12. Nicolau Stoichița, Hunedoara. 13. Ioan Petric, 14. Vasile Voina, 15. Ioan Popea profesor, 16. George Chelariu, 17. Ioan Aron, 18. Arsenie Vlaicu, 19. Virgil Onițiu director, 20. Vasile Goldiș profesor, 21. Dr. Iosif Blaga profesor, 22. Michalache Stănescu econom, 23. Ion Bran de Leményi, 24. Dr. Eugen Leményi avocat, 25. Simion Damian avocat, 26. Constantin de Steriu, 27. Grigore Birea, 28. Petru Nemeș, 29. Dr. Eugen Mețian, 30. Dr. George Baiulescu, 31. Nicolau Eremia, 32. Nicolae I. Ciurcu, 33. Tache Stănescu, 34. Andreiu Bârsan profesor, 35. Dionisie Făgărășan, Brașov. 36. Silviu Suci, Bpesta, 37. George Dima profesor, Sibiu. 38. Nicolae Chiorniță, Cuciulata. 39. Dr. Paul Oprea, 40. Ion Stanciu, Brad. 41. Daniil David, 42. Dr. Aurel Erdélyi, 43. Dr. Ioan Pop. 54. Dr. Silviu Moldovan, 45. Dr. Dobó, 46. Ioan I. Vulcu, Orăștie. 47. Ioan cav. de Puscaru, Bran.

Tot în anul acesta s'a înscris ca membru pe viață și a plătit taxa dl George Șerban, proprietar în Brașov, despre cea ce se amintește și în raportul comitetului.

Averea societății se manipulează ca și în anul trecut, anume acțiunile Albina sunt depuse la institutul Albina în Sibiu, înscrisul de deposit pentru aceste și celelalte efecte sunt predate în păstrarea filialei Albina în Brașov, unde se află elocată și numerarul, conform libelului nr. 10.799.

Brașov, 24 maiu 1898.

Pentru dl Valeriu Bologa :

N. PETRA PETRESCU.

Serbarea memoriei lui Șaguna.

— La Sibiu și la Reșinari. —

Parastas la Sibiu.

Șirul festivităților care se vor ține la Sibiu, spre a serba aniversarea de 25 ani a morții fericitului arhiepiscop și mitropolit Andreiu baron de Șaguna, se va deschide printr'un parastas solemn în catedrală, duminică la 14/26 l. l.

Ședința festivă a tinerimei.

Sara la orele 7 $\frac{1}{2}$ societatea de lectură „Andreiu Șaguna“ din Sibiu va ține ședința festivă în sala cea mare a noului edificiu seminarial de acolo.

Programul :

1. „Rugăciune“, cor de Demetriu Cunțanu.
2. „Discurs comemorativ“ asupra vieții și activității arhiepiscopului și mitropolitului Andreiu baron de Șaguna, de Lazar Titean, elev în curs. III cler.
3. „Psalmul CXXXIII“, cor de Eusebiu Mandyzewski.

Actul festiv al societății.

Luni la 15/27 iunie, la orele 5 d. m., societatea română din Sibiu va aranja un festival în sala de expoziții. (Gesellschaftshaus.)

Programul :

1. „Psalmul XVI“, cor micst de Eusebiu Mandyzewski.
2. „Cuvânt festiv“, rostit de profesorul seminarial dr. Daniil Popoviciu-Barcianu.
3. „Ferițiți sunt cei gonți pentru dreptate“, cor micst de George Dima.

Parastas solemn la Reșinari.

Marti la 16/28 iunie se va oficia la Reșinari un parastas solemn.

Iată și programul acestuia :

1. La oarele 9 dimineața: Sfânta liturghie.
2. După terminarea liturghiei: Parastas solemn. Ambele se vor oficia în biserica cea mare. — Cântările liturgice le va executa „Corul seminarial“, iar cântările de la parastas „Reuniunea română de musică din Sibiu“ și „Corul seminarial funebral“.
3. „Cuvânt comemorativ“ la finea parastasului, rostit de asesorul consistorial Zacharie Boiu.
4. Eșirea la mormânt și încheierea parastasului.
5. Împărțirea pomeneilor pentru săracii din Reșinari.
6. La oara 1 d. a.: Masă comună în edificiul școlii.

Între flori.

— Vezi ilustrația de pe pag. 281. —

Anotimpul cel mai frumos, sezonul florilor, ș-a făcut apariția și-și desvoaltă toată bogăția farmecului se încântător. Câmpul cu livezi, grădinele cu flori, ne ofer pompa lor multi-coloră. Ce frumos e a se desfășura în panorama variată a firei. Mama și-a dus fiica să culeagă flori în grădină. Pe când ea rupe trandafirii frumoși; micuța se joacă cu o rosă, care a înghipat-o și plânge....

LITERATURĂ.

Solri literare. *Dl Petru Vulcan* a publicat în editura Cercului Ovidiu din Constanța o broșură intitulată: „De la Românii din Balcani, anecdote și snoave“. — *Dl P. Macri* (Omega) va scoate în curând la București un volum de nuvele intitulat: „Din lumea de ași“. — *Dl Fr. Damé*, care a stersit acum un dicționar francezo-român, pregătește a doua ediție a dicționarului româno-francez, care asemenea va apărea la București. — *Dl A. Steurman* a scos la Iași un volum de poezii intitulat: „Lirice“.

Academia Română a ținut vineri la 5/17 l. c. ședința publică. Cu ocaziunea aceasta s'au făcut următoarele comunicări: *Dl Gr. Stefanescu*, Despre plantele fosile din România; *dl Gr. G. Tocilescu*, Noul cercetări asupra topografiei antice a Dobrogei.

Noua lucrare a poetului Coșbuc. *Dl Spiru Haret*, ministrul de culte al României, a invitat pe poetul Coșbuc să scrie pentru usul școalelor istoria independenței regatului român. Distinsul poet primind însărcinarea aceasta, s'a achitat de ea escelent. Lucrarea e gata și ea culminează în „luarea Plevnei“ scrisă mare parte în versuri, pe când alte episoade sunt relatate în prosă. Autorul a cetit de curând unele părți din lucrarea sa în o societate la dl ministru Haret și a fost felicitat din toate părțile.

Revistă nouă. Școala *Viiitoare* e numele unei interesante și instructive reviste școlare ce apare odată pe lună sub conducerea unui grup de învățători din județul Prahova în România, la Ploiești.

C E N O U ?

Hymen. *Dl Ioan Hurubean*, absolvent de teologie, s'a cununat cu dsoara *Lucreția Cotta* în Bicaz.

O vizită la dnii Mocioni. *Dl profesor și director V. Cărnău Munteanu* al școlii de agricultură de la Herăstrău în România a făcut o excursiune în Bănat cu 12 elevi ai școlii de agricultură de la Herăstrău: Scopul acestei excursiuni era de a vizita domeniile fraților *Mocioni* și ale contelui *Csekonics*, domeniul, al căror renume a trecut granița din cauza cultivei sistematice, ce se practică pe ele. Primul domeniu vizitat de *dl Munteanu* cu elevii sei a fost *Căpâlnașul*, proprietate a fraților *Alexandru* și *Eugen Mocioni*, cei mai mari proprietari români de pământ din Ungaria. Acest domeniu, care are o întindere de 30.000 pogoane, în mare parte pădure, este reputat prin cultura modernă, ce se face pe densul. Primirea ce s'a făcut *dlui Munteanu* și elevilor sei a fost din cele mai călduroase. *Dl Eugen Mocioni* s'a simțit foarte măgulit de această vizită și, ca o probă a bucuriei sale, *dl Mocioni*, împreună cu soția sa și două copile, au dejunat și prânzit la masă cu excursioniștii români. Tot timpul mesei *domnul*, *dna* și *dsoarele Mocioni* au vorbit românește — și o românească aleasă — cu elevii români, interesându-se de aproape de starea lucrurilor și mai ales a agriculturii din România. Însuș *dl Munteanu* a ramas uimit de viața românească de pe acest domeniu. De la *Căpâlnaș* excursioniștii români au mers la *Bulciu*, unde au vizitat întinsul domeniu al *dlui Zeno Mocioni*.

De la Sinaia. *Regele Carol*, cu principiele *Ferdinand* și *principesa Maria*, dimpreună cu micii prin-

cipi, au sosit în săptămâna trecută la Sinaia, unde și-au luat reședința de vară. Tot acolo și-au strămutat locuințele toți ministri puterilor străine, asemenea toată societatea înaltă română. — *Regina Elisabeta* întorcându-se din *Neuwied* în România, are să sosească astăzi sâmbălă la Sinaia. — *Împăratul Vîlhelm* va întreprinde în toamna viitoare o călătorie la *Jerusalim*; cu ocaziunea aceasta se va opri și la Sinaia spre a face o vizită curții regale române. — *Principele Ferdinand al Bulgariei* va merge în 24 iunie (6 iulie) la Sinaia să facă vizită curții regale române și va fi însoțit de primul seu ministru *Stoilof*. — *Șoseaua Sinaia-Predeal* este cu multă îngrijire întreținută. S'au plantat arbori, cari mai toți s'au prins. S'au așezat din distanță în distanță bănci, așa că excursioniștii au unde șede.

Pentru tricolor. Cetim în „*Tribuna*“ că *dnele Eug. C. Pop*, *Iosif Gomboș* și *dsoara Domnica Chirtop* întorcându-se cu trăsura de la o nuntă din *Vidra-de-sus*, gendarmii au oprit trăsura și au poruncit vizitiului să depărteze tricolorul de pe hamuri; *dsoara Chirtop* înse, cu ton energic și hotărît, a șis vizitiului să nu asculte de porunca gendarmilor. Unul din gendarmi răcni, că la moment o împușcă și țină pușca drept în fața uneia din dame, gata a o descărcă. Bărbații sosiră mai târziu și gendarmii se mai calmară, dând voie nuntașilor că pot trece și trecură printre pușcile și sulițele gendarmilor.

Proces de presă în contra „Gazetei Transilvaniei“. *Diarul „Gazeta Transilvaniei“* din *Brașov* are proces de presă. I l-a intentat *Vaszy György*, un funcționar din *Budapesta*, de origine român, care se crede ofensat prin cuvintele cu cari numitul diar i-a vesteșit debutul din *Brad* cu ocaziunea adunării de acolo a *Ligei maghiare*.

Liberați din Seghedin. *Dl Mihail Rubinoviciu*, preot român gr. or. în *Bruznic*, comitatul *Caraș-Severin*, făcându-și osenda de 6 luni în *Seghedin*, pentru „agitație“ a fost liberat la 8/20 iunie. — *Dl Crucian Simu*, învățător în *Ciufudiu lângă Blaș*, împlinindu-și la *Seghedin* osenda de opt luni și având să plătească amendă de 100 fl., pentru că a înființat un cor de plugari și au cântat „*Deșteaptă-te Române*“, a fost liberat la 15 l. c.

† **Constantin Exarcu**, membru corespondent al *Academiei Române*, v.-președintele *Ateneului Român*, fost ministru plenipotențiar al României, a încetat din viață, în etate de 62 ani, la băile *Gorova*, unde se dusesse pentru a-și căuta sănătatea sdruncinată de mai mult timp. Faptul de căpetenie al vieții sale a fost înființarea *Ateneului din București*, care în mare parte se datorează stăruințelor sale. Cât a stat la *Roma*, a adunat din arhivele *Italiei* o mulțime de documente istorice, care s'au publicat și se mai publică de către *Academia Română*.

Au mai murit: *Ioan Simon*, paroc gr. c. în *Bârseul-de-jos*, la 16 iunie, în etate de 66 ani; *Ana Bălan* n. *Marin*, soția *dlui Iosif Bălan*, profesor în *Caransebeș*, la 17 iunie.

Avis abonaților nostri. *Semestrul ianuarie-iunie va expiră cu nr. viitor. Rugăm pe toți aceia, ale căror abonamente expiră să binevoiască a le înnoi de timpuriu.*
Cei ce n'au respuns încă abonamentul nici pentru trecut, sunt rugați a-și achita datoria, căci în cazul contrar vom fi siliți a le sistă expedarea.

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÂNG IN ORADEA-MARE.